

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО»**

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

КУРСОВА РОБОТА

З «ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (ОСНОВНА, ПРАКТИЧНИЙ КУРС)»

**на тему: ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ЮРИДИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ.**

Студентки 4 курсу групи ЛА-321

Спеціальності 035 «Філологія»

Раззорьоновой Ольги Юріївни

Канд.філол.наук, доц –
Сотников А.В.

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Київ 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	6
1.1. Поняття та основні характеристики юридичного тексту	6
1.2. Лексичні особливості юридичних текстів	8
1.3. Граматичні особливості юридичної мови	10
1.4. Стилiстичні особливості юридичного дискурсу	12
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	14
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ	16
2.1. Основні труднощі перекладу юридичних текстів	16
2.1.1 Переклад юридичних термінів	18
2.2. Лексичні трансформації при перекладі юридичних текстів	21
2.2.1 Приклади лексичних трансформацій у юридичних текстах	23
2.3. Граматичні трансформації у перекладі юридичних текстів	26
2.3.1 Переклад пасивних конструкцій та модальних дієслів	28
2.4. Стилiстичні особливості перекладу юридичних текстів	31
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	33
ВИСНОВКИ	35
РЕЗЮМЕ	38
ABSTRACT	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40
ДОДАТКИ	44

ВСТУП

У сучасному світі міжнародна співпраця між державами, організаціями та приватними особами постійно розширюється. У зв'язку з цим значно зростає роль юридичних документів, які регулюють правові відносини в різних сферах суспільного життя. Юридичні тексти використовуються у міжнародних договорах, контрактах, законодавчих актах, судових документах та інших видах правової документації. У таких умовах особливої актуальності набуває проблема адекватного перекладу юридичних текстів, оскільки навіть незначна неточність у перекладі може призвести до неправильного тлумачення правових норм або юридичних положень.

Юридичний переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, оскільки він вимагає не лише високого рівня володіння мовами, але й глибокого розуміння правової термінології, особливостей юридичного стилю та специфіки правових систем різних країн. Юридичні тексти характеризуються високим ступенем точності, стандартизованості та формалізованості мовних засобів. Для них притаманні складні синтаксичні конструкції, велика кількість спеціальної термінології, архаїчних мовних форм, а також специфічні стилістичні особливості. Саме тому переклад таких текстів потребує застосування різних перекладацьких стратегій та трансформацій, що дозволяють передати зміст оригіналу максимально точно та зрозуміло для адресата перекладу.

Проблематика перекладу юридичних текстів неодноразово ставала предметом дослідження у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження юридичного дискурсу та особливостей перекладу юридичної мови зробили такі вчені, як П. Ньюмарк, М. Бейкер, Д. Крістал, Х. Готті, а також українські дослідники перекладознавства. У їхніх працях розглядаються питання специфіки юридичної термінології, особливостей юридичного стилю, а також перекладацьких трансформацій, що застосовуються під час перекладу правових текстів.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням потреби у якісному перекладі юридичних документів у сфері міжнародного права, економічних відносин та міждержавної співпраці. У зв'язку з цим важливим є дослідження лексико-граматичних та стилістичних особливостей перекладу юридичних текстів, що сприятиме більш точному відтворенню змісту оригіналу та уникненню можливих перекладацьких помилок.

Об'єктом дослідження є юридичні тексти англійською мовою.

Предметом дослідження є лексико-граматичні та стилістичні особливості їх перекладу українською мовою.

Метою курсової роботи є дослідження лексико-граматичних та стилістичних особливостей перекладу текстів юридичної спрямованості.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- визначити основні характеристики юридичного тексту;
- дослідити лексичні особливості юридичної мови;
- проаналізувати граматичні особливості юридичних текстів;
- охарактеризувати стилістичні особливості юридичного дискурсу;
- розглянути основні труднощі перекладу юридичних текстів;
- проаналізувати лексичні та граматичні трансформації, що застосовуються під час перекладу юридичних текстів.

Матеріалом дослідження слугують англійськомовні юридичні тексти, зокрема фрагменти контрактів, нормативно-правових документів та інших правових матеріалів.

У роботі використано такі методи дослідження: описовий метод, метод лінгвістичного аналізу, зіставний метод, а також метод перекладознавчого аналізу.

Структура курсової роботи зумовлена метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Поняття та основні характеристики юридичного тексту

Юридичний текст є особливим різновидом професійного дискурсу, який використовується у сфері права для фіксації правових норм, регулювання суспільних відносин та документування юридично значущих фактів. Такі тексти виконують регулятивну функцію, оскільки вони встановлюють правила поведінки, визначають права та обов'язки сторін, а також регламентують порядок застосування правових норм у різних сферах діяльності.

Науковці, які досліджують мову права, підкреслюють, що юридичний текст є спеціалізованою формою комунікації, яка відзначається високим ступенем формалізації та точності. Зокрема, дослідник юридичного дискурсу Пітер Тірсма [37, с. 11] зазначає, що мова права сформувалася як інструмент, призначений для максимально точного та однозначного викладення правових положень. Саме тому юридичні тексти прагнуть уникати двозначності та емоційності, надаючи перевагу чітким і стандартизованим формулюванням.

Юридичні тексти можуть існувати у різних формах, зокрема у вигляді законодавчих актів, нормативно-правових документів, судових рішень, контрактів, міжнародних договорів, статутів організацій та інших документів правового характеру. Незважаючи на різноманітність їхніх функцій, усі вони мають спільні мовні характеристики, які зумовлені специфікою юридичної комунікації [38, с. 18].

Однією з ключових ознак юридичного тексту є точність формулювань. У правовій сфері навіть незначна зміна значення слова може вплинути на тлумачення правових норм або юридичних положень. Саме тому в юридичних текстах широко використовується спеціалізована термінологія, яка має чітко визначене значення в межах правової системи. На відміну від загальноповживаної лексики, юридичні терміни прагнуть до максимальної однозначності та стабільності значення.

Ще однією важливою характеристикою юридичних текстів є формалізованість і стандартизованість мовних засобів. Багато правових документів створюються за усталеними моделями та містять типові мовні формули. Подібна стандартизація дозволяє забезпечити однаковість юридичних формулювань та спрощує процес їхнього тлумачення. Наприклад, у юридичних документах часто використовуються сталі словосполучення на кшталт *terms and conditions*, *null and void*, *pursuant to*, які мають усталене значення у правовій практиці [36, с. 72].

Важливою рисою юридичних текстів є також логічна структурованість і складність синтаксичних конструкцій. Юридичні документи часто містять розгорнуті речення з великою кількістю підрядних частин, уточнень та умовних конструкцій. Така синтаксична структура дозволяє детально описати правові норми та уникнути неоднозначного тлумачення. Однак, подібна складність синтаксису нерідко ускладнює сприйняття тексту та створює додаткові труднощі під час перекладу.

Крім того, юридичні тексти характеризуються об'єктивністю та нейтральністю викладу. У них практично відсутні емоційно забарвлені слова або стилістично експресивні засоби, що є типовими для художніх чи публіцистичних текстів. Основна мета юридичного тексту полягає не у вираженні авторської позиції чи емоцій, а у точній фіксації правових положень та норм.

Ще однією особливістю юридичної мови є використання специфічних граматичних форм і конструкцій, які забезпечують чіткість правового формулювання. Зокрема, у юридичних текстах широко застосовуються модальні дієслова, що виражають обов'язок або дозвіл, наприклад *shall*, *may* або *must*. У правовому контексті ці слова мають строго визначене значення і використовуються для встановлення правових норм або обов'язків сторін.

Таким чином, юридичний текст можна визначити як спеціалізований вид професійного тексту, що використовується у сфері права та характеризується

високим рівнем точності, формалізованості, стандартизованості мовних засобів і складною синтаксичною структурою. Усі ці особливості обумовлюють специфіку перекладу юридичних текстів, оскільки перекладач повинен не лише передати зміст оригіналу, але й зберегти його юридичну точність і стилістичні характеристики.

1.2. Лексичні особливості юридичних текстів

Лексичний склад юридичних текстів має ряд специфічних характеристик, що відрізняють його від інших функціональних стилів мови. Юридична лексика формується під впливом правової практики, історичного розвитку правових систем та необхідності точного формулювання правових норм. Основною метою використання спеціалізованої лексики у правових документах є забезпечення однозначності змісту та уникнення різних тлумачень.

Однією з найважливіших особливостей юридичних текстів є широке використання спеціалізованої термінології. Юридичні терміни мають чітко визначене значення у межах правової системи та використовуються для позначення конкретних правових понять і явищ [17, с. 63]. Наприклад, такі слова, як *plaintiff*, *defendant*, *jurisdiction*, *liability*, *contract*, мають специфічне значення у правовому контексті і не можуть бути довільно замінені іншими словами без ризику зміни змісту. Саме тому юридична термінологія характеризується стабільністю та стандартизованістю.

Ще однією характерною рисою юридичної лексики є наявність архаїчних мовних форм, які збереглися у правових текстах з історичних причин. Багато юридичних термінів і формулювань виникли у період формування англійського права і продовжують використовуватися у сучасній юридичній практиці [39, с. 115]. До таких слів належать *hereby*, *herein*, *thereof*, *whereas*, *therein* та інші. Незважаючи на те, що у загальній мові ці слова майже не використовуються, у юридичних текстах вони залишаються важливими елементами стилю, оскільки сприяють точності формулювання правових положень.

Важливою особливістю лексики юридичних текстів є також використання сталих юридичних словосполучень. У правовій практиці широко застосовуються так звані юридичні формули або кліше, які мають усталене значення і повторюються у багатьох документах. До таких словосполучень належать, наприклад, *terms and conditions*, *null and void*, *aid and abet*, *cease and desist*. Подібні конструкції виконують функцію уточнення змісту правових норм та допомагають уникнути неоднозначності.

Крім того, юридична лексика часто характеризується високим ступенем формальності. У правових документах зазвичай не використовуються розмовні або емоційно забарвлені слова [20, с. 144]. Натомість застосовуються нейтральні або офіційні мовні одиниці, які забезпечують об'єктивність викладу. Така формальність пов'язана з необхідністю зберігати точність і неупередженість юридичних формулювань.

Окрему групу становлять латинські юридичні терміни, які широко використовуються у міжнародній правовій практиці. Вони виникли у період розвитку римського права і збереглися у багатьох сучасних правових системах [31, с. 97]. До найбільш відомих латинських юридичних виразів належать *de facto*, *de jure*, *ad hoc*, *prima facie*, *inter alia*. Такі терміни використовуються для позначення складних правових понять і часто не мають точних відповідників у національних мовах.

Ще однією характерною рисою юридичної лексики є схильність до повторення ключових термінів. На відміну від інших стилів мови, де повтори можуть вважатися стилістично небажаними, у юридичних текстах вони використовуються навмисно. Повторення одного й того самого терміна дозволяє уникнути двозначності та забезпечує точність правового формулювання.

Таким чином, лексика юридичних текстів характеризується використанням спеціалізованої термінології, архаїчних мовних форм, сталих юридичних словосполучень, латинських термінів та високим рівнем формальності. Усі ці особливості спрямовані на забезпечення точності, однозначності та

нормативності правових документів. Водночас саме вони створюють певні труднощі під час перекладу юридичних текстів, оскільки перекладач повинен не лише передати зміст термінів, але й зберегти їхню функцію у правовому дискурсі.

1.3. Граматичні особливості юридичної мови

Окрім специфічного лексичного складу, юридичні тексти характеризуються також особливими граматичними рисами. Граматична структура юридичної мови сформувалася під впливом необхідності максимально точно та детально формулювати правові положення. Саме тому синтаксис правових документів відрізняється складністю, формалізованістю та високим рівнем структурованості.

Однією з характерних особливостей юридичної мови є використання складних синтаксичних конструкцій. У юридичних текстах часто застосовуються довгі речення, що містять велику кількість підрядних частин, уточнень та умовних елементів. Така синтаксична структура дозволяє детально описувати правові норми, визначати умови їх застосування та уникати неоднозначного тлумачення. Наприклад, у контрактах або законодавчих документах нерідко можна зустріти речення, що включають декілька рівнів підрядності та різні типи залежних конструкцій [33, с. 82].

Важливою граматичною рисою юридичних текстів є також широке використання пасивних конструкцій [38, с. 94]. Пасивний стан дозволяє зосередити увагу не на виконавцеві дії, а на самій дії або її результаті. Це особливо важливо у правових документах, де необхідно підкреслити юридичний факт або норму, а не конкретного суб'єкта дії. Наприклад, у юридичних текстах часто використовуються конструкції на зразок: *The contract shall be signed by the parties* або *The agreement shall be considered valid*. Подібні конструкції сприяють створенню об'єктивного та формального стилю викладу.

Ще однією характерною особливістю граматики юридичної мови є активне використання модальних дієслів, які виконують функцію вираження правових

обов'язків, дозволів або заборон. У правових текстах особливо поширені модальні дієслова *shall*, *may* та *must* [24, с. 66]. Наприклад, дієслово *shall* традиційно використовується для позначення обов'язку або юридичної вимоги, тоді як *may* виражає можливість або дозвіл, а *must* підкреслює обов'язковість виконання певної дії. У юридичному контексті значення цих модальних форм є чітко визначеним і не допускає вільного тлумачення.

Ще однією характерною рисою юридичної граматики є номіналізація, тобто використання іменників для вираження дій або процесів, які в інших стилях мови можуть передаватися дієсловами. Наприклад, замість дієслівної конструкції може використовуватися іменникова форма: *to decide* – *decision*, *to apply* – *application*, *to regulate* – *regulation*. Подібна трансформація сприяє формалізації тексту та створює більш офіційний характер викладу.

Крім того, у юридичних текстах часто використовуються умовні конструкції, що визначають обставини або ситуації, за яких застосовується певна правова норма. Такі конструкції зазвичай вводяться словами *if*, *provided that*, *in the event that*, *unless* та іншими подібними сполучниками. Використання умовних структур дозволяє чітко регламентувати правові ситуації та визначати порядок дій у різних обставинах.

Слід також зазначити, що граматика юридичної мови характеризується високим ступенем стандартизації. Багато синтаксичних конструкцій повторюються у різних правових документах і мають усталені форми. Це забезпечує однаковість правових формулювань та полегшує їхнє тлумачення у юридичній практиці.

Отже, граматичні особливості юридичної мови включають використання складних синтаксичних конструкцій, пасивних форм, модальних дієслів, номіналізації та умовних структур. Усі ці риси спрямовані на забезпечення точності, формалізованості та однозначності правового тексту. Водночас вони створюють певні труднощі під час перекладу юридичних документів, оскільки

перекладач повинен зберегти як зміст правової норми, так і граматичні особливості юридичного стилю.

1.4. Стилiстичнi особливостi юридичного дискурсу

Юридичний дискурс є специфічною формою професійної комунікації, що функціонує у сфері права та має чітко визначені стилістичні характеристики. Основною метою юридичного мовлення є точне та однозначне формулювання правових норм, що регулюють суспільні відносини. Саме тому стиль юридичних текстів відзначається високим ступенем формалізованості, логічності та нормативності.

Однією з головних стилістичних ознак юридичного дискурсу є офіційність і формальність викладу. Юридичні тексти належать до офіційно-ділового стилю мови, для якого характерне використання нейтральної та стандартизованої лексики [11, с. 45]. У таких текстах майже не застосовуються емоційно забарвлені слова або експресивні мовні засоби, оскільки головною метою є передача правової інформації без суб'єктивних оцінок чи емоційних відтінків.

Ще однією важливою стилістичною рисою юридичних текстів є точність і однозначність формулювань. У правових документах кожне слово повинно мати чітко визначене значення, оскільки від правильного тлумачення тексту може залежати застосування правових норм. Саме тому юридичні тексти прагнуть уникати двозначних або метафоричних висловів, які можуть призвести до різних інтерпретацій.

Юридичний дискурс також характеризується високим рівнем стандартизації мовних формулювань [17, с. 90]. Багато правових документів містять усталені мовні конструкції, які повторюються у різних текстах. Подібні формули забезпечують єдність правового стилю та сприяють однаковому розумінню правових положень. Наприклад, у юридичних документах часто використовуються типові конструкції на кшталт *in accordance with*, *subject to*, *pursuant to*, *hereinafter referred to as*. Використання таких мовних формул дозволяє забезпечити чіткість та послідовність викладу правових норм.

Ще однією характерною рисою юридичного стилю є об'єктивність викладу. На відміну від художніх або публіцистичних текстів, у юридичному дискурсі практично відсутня індивідуальна авторська позиція. Текст будується таким чином, щоб максимально нейтрально передати правові положення та правила. Об'єктивність викладу часто досягається завдяки використанню безособових конструкцій, пасивного стану та стандартизованих формулювань.

Важливою стилістичною особливістю юридичних текстів є також логічна послідовність і чітка структурованість. Правові документи зазвичай мають чітко визначену структуру, що включає розділи, статті, пункти та підпункти. Подібна організація тексту дозволяє систематизувати інформацію та полегшує її сприйняття і тлумачення. Логічна структурованість тексту сприяє точному викладенню правових норм та забезпечує їхню зрозумілість для адресатів [13, с. 122].

Крім того, юридичний дискурс характеризується консервативністю мовних засобів. Багато стилістичних особливостей юридичної мови сформувалися історично і зберігаються протягом тривалого часу. Навіть у сучасних правових текстах часто використовуються мовні форми та конструкції, які не є типовими для повсякденної мови. Така консервативність пояснюється прагненням зберегти сталість правових формулювань і уникнути змін, які можуть вплинути на їхнє юридичне тлумачення.

Отже, юридичний дискурс характеризується такими основними стилістичними рисами, як офіційність, точність, стандартизованість, об'єктивність, логічна структурованість та консервативність мовних засобів. Усі ці особливості спрямовані на забезпечення максимально чіткого та однозначного викладення правових норм. Разом з тим вони значною мірою впливають на процес перекладу юридичних текстів, оскільки перекладач повинен не лише передати зміст оригіналу, але й зберегти його стилістичні характеристики та функції у правовій комунікації.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У першому розділі курсової роботи було розглянуто теоретичні основи дослідження юридичних текстів та їх перекладу, а також проаналізовано основні лексичні, граматичні та стилістичні особливості юридичного дискурсу.

У процесі дослідження встановлено, що юридичний текст є особливим видом професійного тексту, який функціонує у сфері правової комунікації та використовується для фіксації правових норм, регулювання суспільних відносин і документування юридично значущих фактів. Основною функцією юридичного тексту є точне та однозначне передавання правової інформації, що обумовлює специфіку його мовного оформлення. Юридичні документи характеризуються високим рівнем формалізованості, стандартизованості та логічної структурованості, що забезпечує однозначне тлумачення правових норм.

У ході аналізу було визначено, що важливою рисою юридичних текстів є використання спеціалізованої термінології. Юридична лексика складається з термінів, які мають чітко визначене значення у межах правової системи та застосовуються для позначення конкретних правових понять. Окрім термінології, характерною особливістю юридичної мови є використання архаїчних мовних форм, сталих словосполучень і латинських термінів, які історично сформувалися у правовій практиці та зберігаються у сучасних юридичних текстах. Важливою ознакою юридичної лексики є також тенденція до повторення ключових термінів з метою уникнення двозначності та забезпечення точності правових формулювань.

Дослідження граматичних особливостей юридичної мови показало, що правові тексти характеризуються складною синтаксичною структурою. Для них типовими є довгі речення з великою кількістю підрядних частин, використання пасивних конструкцій, а також широке застосування модальних дієслів, які виражають правові обов'язки, дозволи або заборони. Окрему роль у

граматичній структурі юридичних текстів відіграє номіналізація, що сприяє формалізації мовлення та створенню офіційного стилю викладу.

У результаті аналізу стилістичних характеристик юридичного дискурсу було встановлено, що юридичні тексти належать до офіційно-ділового стилю мови і характеризуються нейтральністю, об'єктивністю та високим ступенем формальності. Для них притаманні точність формулювань, стандартизованість мовних конструкцій, логічна послідовність викладу та консервативність мовних засобів. Усі ці стилістичні особливості спрямовані на забезпечення чіткості правового регулювання та уникнення неоднозначного тлумачення правових положень.

Тому проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що юридичні тексти мають комплекс специфічних лексичних, граматичних і стилістичних характеристик, які обумовлені особливостями правової комунікації. Саме ці особливості значною мірою визначають специфіку перекладу юридичних текстів, оскільки перекладач повинен не лише передати зміст оригіналу, але й зберегти точність, логічність та стилістичні характеристики правового дискурсу. Врахування цих факторів є необхідною передумовою для забезпечення адекватного та коректного перекладу юридичних документів.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ТА ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ

2.1. Основні труднощі перекладу юридичних текстів

Переклад юридичних текстів належить до найбільш складних видів перекладацької діяльності. Це пояснюється тим, що правові документи виконують важливу регулятивну функцію і повинні максимально точно передавати зміст правових норм. Будь-яка неточність у перекладі може призвести до неправильного тлумачення юридичних положень або змінити правові наслідки документа. Саме тому переклад юридичних текстів вимагає не лише високого рівня мовної компетенції, але й знання правової термінології та особливостей правових систем різних країн [22, с. 11].

Однією з основних труднощів перекладу юридичних текстів є наявність спеціалізованої юридичної термінології. Багато юридичних термінів мають вузьке та чітко визначене значення у межах конкретної правової системи. Водночас у різних країнах правові поняття можуть відрізнятися, навіть якщо для їх позначення використовуються подібні слова [17, с. 54]. У таких випадках перекладач повинен правильно визначити зміст терміну та обрати найбільш адекватний відповідник у мові перекладу. Наприклад, такі поняття, як *common law*, *equity*, *tort*, не завжди мають прямі відповідники в інших правових системах, що ускладнює процес перекладу.

Ще однією суттєвою проблемою є розбіжності між правовими системами різних країн. Юридичні тексти часто відбивають специфіку національного законодавства, яке може значно відрізнятися від правових норм іншої держави. У таких ситуаціях перекладач повинен брати до уваги не лише мовні особливості тексту, але й правовий контекст. Це вимагає розуміння юридичних концепцій обох правових систем, а іноді й застосування описового перекладу або пояснення змісту певного поняття [21, с. 318].

Складність перекладу юридичних текстів також пов'язана з використанням архаїчної та формалізованої лексики, яка є характерною для правової мови.

Багато юридичних документів містять слова та вирази, що рідко використовуються у повсякденному мовленні, але зберігаються у правовій практиці з історичних причин. Наприклад, такі слова, як *hereby*, *herein*, *thereof*, *whereas*, мають специфічне значення у юридичних текстах. Під час перекладу важливо передати їхню функцію у тексті, навіть якщо у мові перекладу не існує прямого лексичного відповідника.

Окремі труднощі виникають також через складну синтаксичну структуру юридичних текстів. Правові документи часто містять довгі речення з великою кількістю підрядних конструкцій, уточнень і умовних формулювань. Така структура дозволяє детально регламентувати правові норми, однак ускладнює процес перекладу. Перекладач повинен зберегти логічну послідовність і точність викладу, водночас адаптуючи синтаксичну структуру до норм мови перекладу.

Ще однією характерною особливістю юридичних текстів є широке використання модальних дієслів, які мають чітке юридичне значення. Наприклад, дієслово *shall* у правових документах зазвичай використовується для позначення юридичного обов'язку, тоді як *may* виражає можливість або дозвіл. Під час перекладу необхідно правильно передати функцію цих модальних форм, оскільки неправильний переклад може змінити юридичний зміст положення.

Важливою проблемою перекладу юридичних текстів є також необхідність збереження стилістичних характеристик правового дискурсу. Юридичні документи повинні відповідати нормам офіційно-ділового стилю, що передбачає використання формальних і нейтральних мовних засобів. Перекладач повинен забезпечити точність передачі змісту, одночасно дотримуючись стилістичних вимог правової мови.

Переклад юридичних текстів пов'язаний з рядом труднощів, серед яких особливу роль відіграють специфіка юридичної термінології, відмінності правових систем, використання архаїчної лексики, складна синтаксична

структура текстів, а також необхідність точного передавання модальних значень і стилістичних характеристик юридичного дискурсу. Успішне подолання цих труднощів можливе лише за умови поєднання мовної компетенції перекладача з розумінням правового контексту та особливостей юридичної комунікації.

2.1.1 Переклад юридичних термінів

Однією з найбільш складних задач у процесі перекладу юридичних текстів є правильна передача юридичної термінології. Юридичні терміни становлять основу правових документів, оскільки саме вони використовуються для позначення конкретних правових понять, інститутів та процедур. Особливість юридичної термінології полягає в тому, що вона має чітко визначене значення у межах певної правової системи, а тому її переклад потребує особливої точності.

Юридична термінологія формується протягом тривалого історичного періоду і відображає специфіку правового розвитку конкретної держави. Саме тому під час перекладу юридичних текстів перекладач часто стикається з ситуацією, коли певний термін не має прямого відповідника у мові перекладу. У таких випадках необхідно враховувати не лише лексичне значення слова, але й правовий контекст, у якому воно використовується.

У перекладознавстві зазначається, що переклад юридичних термінів може здійснюватися за допомогою різних способів. До найбільш поширених належать використання прямого еквівалента, калькування, описовий переклад або використання функціонального відповідника. Вибір конкретного способу перекладу залежить від того, чи існує у мові перекладу відповідне юридичне поняття, а також від особливостей правової системи.

Найбільш простим і точним способом перекладу юридичних термінів є використання прямого еквівалента, тобто такого слова або словосполучення, яке має однакове значення у двох мовах. У сучасному юридичному перекладі досить часто можна знайти подібні відповідники, оскільки багато правових понять є універсальними для різних правових систем.

Original term	Translation	Comment
contract	договір	прямий еквівалент
court	суд	
judge	суддя	
criminal law	кримінальне право	
civil law	цивільне право	

Таблиця 2.1.1.1 - Переклад юридичних термінів

Джерело: складено автором на основі [12]

У випадках, коли структура іншомовного терміна може бути безпосередньо відтворена у мові перекладу, використовується калькування. Цей спосіб перекладу дозволяє зберегти структуру терміну та передати його значення за допомогою елементів мови перекладу.

Original term	Translation	Comment
legal entity	юридична особа	калькування
human rights	права людини	
court decision	судове рішення	
legal system	правова система	
criminal responsibility	кримінальна відповідальність	

Таблиця 2.1.1.2 - Переклад юридичних термінів

Джерело: складено автором на основі [12]

У деяких випадках перекладач змушений використовувати описовий переклад, оскільки у мові перекладу відсутній прямий відповідник певного

юридичного терміну. Такий прийом передбачає передачу значення терміну за допомогою короткого пояснення або опису.

Original term	Translation	Comment
common law	система прецедентного права	описовий переклад
plea bargaining	угода між обвинуваченим і прокурором	
tort	цивільне правопорушення (делікт)	

Таблиця 2.1.1.3 - Переклад юридичних термінів

Джерело: складено автором на основі [12; 22]

Ще одним способом перекладу юридичних термінів є використання функціонального відповідника. У цьому випадку перекладач обирає такий термін у мові перекладу, який виконує подібну функцію у відповідній правовій системі, навіть якщо його буквальне значення дещо відрізняється.

Original term	Translation	Comment
attorney	адвокат	функціональний відповідник
prosecutor	прокурор	
court order	судовий наказ	

Таблиця 2.1.1.4 - Переклад юридичних термінів

Джерело: складено автором на основі [12; 36]

Слід зазначити, що під час перекладу юридичних термінів перекладач повинен враховувати не лише лексичне значення слова, але й його роль у правовому контексті. Неправильний вибір терміну може призвести до спотворення змісту правового документа або викликати неправильне

тлумачення правової норми. Саме тому переклад юридичної термінології потребує глибокого розуміння правової системи та уважного аналізу контексту.

Переклад юридичних термінів є складним і відповідальним процесом, який потребує поєднання мовних знань із розумінням правових концепцій. Найбільш поширеними способами перекладу юридичних термінів є використання прямих еквівалентів, калькування, описовий переклад та застосування функціональних відповідників. Правильне використання цих перекладацьких прийомів дозволяє забезпечити точність і адекватність перекладу юридичних текстів.

2.2. Лексичні трансформації при перекладі юридичних текстів

У процесі перекладу юридичних текстів перекладач часто стикається з необхідністю застосування різних перекладацьких трансформацій. Це зумовлено тим, що лексичні системи різних мов не завжди мають повні відповідники, особливо у сфері спеціалізованої юридичної термінології. Тому для адекватної передачі змісту правового документа перекладач змушений використовувати певні лексичні прийоми, які дозволяють максимально точно передати значення термінів та юридичних понять мовою перекладу.

Однією з найпоширеніших лексичних трансформацій є калькування. Цей прийом полягає у буквальному відтворенні структури іншомовного терміна або словосполучення за допомогою елементів мови перекладу. Калькування часто використовується у юридичних текстах, оскільки багато правових термінів мають міжнародний характер. Наприклад, англійський вираз *legal entity* перекладається як *юридична особа*, а *human rights* — як *права людини*. У таких випадках структура словосполучення зберігається, що дозволяє передати зміст оригіналу без значних змін [22, с. 245].

Ще одним важливим прийомом є конкретизація значення, яка застосовується у випадках, коли слово в мові оригіналу має ширше значення, ніж його можливий відповідник у мові перекладу. Тоді перекладач обирає більш точне слово, яке краще відповідає контексту. Наприклад, англійське слово *law* може перекладатися як *закон*, *право* або *законодавство* залежно від конкретної

ситуації. Таким чином, перекладач уточнює значення слова, щоб передати зміст юридичного положення максимально точно.

Протилежним прийомом є генералізація, коли перекладач використовує слово з ширшим значенням у мові перекладу. Це відбувається у тих випадках, коли точного відповідника для терміну не існує або його використання може ускладнити сприйняття тексту. Наприклад, деякі вузькоспеціалізовані юридичні поняття можуть передаватися більш загальними словами, якщо контекст дозволяє зберегти зміст правової норми.

У перекладі юридичних текстів також часто застосовується описовий переклад. Цей прийом використовується тоді, коли термін у мові оригіналу не має прямого еквівалента у мові перекладу. У такому випадку перекладач пояснює значення поняття за допомогою декількох слів або короткого опису. Подібна ситуація виникає, наприклад, під час перекладу деяких термінів англо-американського права, які не мають точних аналогів у правовій системі інших країн.

Ще одним поширеним прийомом є лексична заміна, яка полягає у використанні іншого слова або словосполучення для передачі значення терміна з урахуванням норм мови перекладу. Така трансформація може бути необхідною через різницю у лексичній структурі мов або через специфіку юридичного стилю. Наприклад, деякі англійські юридичні конструкції можуть перекладатися українською мовою за допомогою інших лексичних засобів, що краще відповідають нормам українського юридичного мовлення [8, с. 302].

Важливо зазначити, що під час перекладу юридичних текстів застосування лексичних трансформацій повинно бути максимально обґрунтованим. Основною метою перекладача є збереження точності правового змісту та уникнення будь-яких змін, які можуть вплинути на юридичне значення документа. Тому вибір перекладацьких прийомів залежить не лише від мовних особливостей тексту, але й від правового контексту, у якому використовується той чи інший термін.

Лексичні трансформації відіграють важливу роль у перекладі юридичних текстів, оскільки вони дозволяють передати специфічні правові поняття та терміни мовою перекладу з урахуванням її лексичних і стилістичних норм. Найбільш поширеними лексичними прийомами у юридичному перекладі є калькування, конкретизація, генералізація, описовий переклад та лексична заміна. Їх використання сприяє досягненню адекватності перекладу та забезпечує правильне відтворення змісту юридичних документів.

2.2.1 Приклади лексичних трансформацій у юридичних текстах

У процесі перекладу юридичних текстів перекладач стикається з необхідністю передавати специфічні правові поняття та терміни, які часто не мають повних лексичних відповідників у мові перекладу. Це зумовлено тим, що різні мови відображають різні правові системи, а юридична термінологія формується у межах конкретної правової традиції. Саме тому перекладач змушений використовувати різні лексичні трансформації для того, щоб забезпечити точність передачі змісту правового документа.

Лексичні трансформації є одним із найважливіших інструментів перекладача, оскільки вони дозволяють адаптувати юридичну термінологію до норм мови перекладу та зберегти юридичне значення тексту. У перекладознавстві під лексичними трансформаціями розуміють зміну лексичних одиниць мови оригіналу під час перекладу з метою досягнення адекватності перекладу. Серед найбільш поширених лексичних трансформацій, які використовуються у перекладі юридичних текстів, можна виділити калькування, конкретизацію, генералізацію, лексичну заміну та описовий переклад.

Однією з найпоширеніших лексичних трансформацій є калькування, яке полягає у буквальному відтворенні структури іншомовного терміну або словосполучення за допомогою мовних засобів мови перекладу. Цей прийом широко застосовується у юридичних текстах, оскільки багато правових термінів мають міжнародний характер і використовуються у різних правових системах.

Завдяки калькуванню перекладач може зберегти структуру терміну і водночас передати його зміст.

Наприклад, значна кількість англomовних юридичних термінів має прямі відповідники в українській мові, що дозволяє застосовувати калькування без зміни структури словосполучення.

Original term	Translation	Type of transformation
legal entity	юридична особа	калькування
human rights	права людини	
court decision	судове рішення	
criminal liability	кримінальна відповідальність	
legal procedure	правова процедура	

Таблиця 2.2.1.1 - Переклад лексичних трансформацій у юридичних текстах

Джерело: складено автором на основі [6; 8; 33]

Як видно з наведених прикладів, у багатьох випадках структура англійського словосполучення повністю відтворюється у перекладі. Це дозволяє забезпечити точність перекладу і водночас дотриматися норм юридичної мови.

Ще одним важливим перекладацьким прийомом є конкретизація, яка застосовується у тих випадках, коли слово мови оригіналу має ширше значення, ніж можливий відповідник у мові перекладу. У такій ситуації перекладач обирає більш точне слово або словосполучення, яке краще відповідає контексту правового документа.

Наприклад, англійське слово *law* може перекладатися різними словами залежно від контексту: *закон, право, законодавство*. Вибір конкретного варіанта залежить від того, яке значення слово має у конкретному юридичному тексті.

Original term	Translation	Transformation
law	закон	конкретизація
legal act	нормативно-правовий акт	
legal system	правова система	

Таблиця 2.2.1.2 - Переклад лексичних трансформацій у юридичних текстах

Джерело: складено автором на основі [6; 8; 32]

Протилежним перекладацьким прийомом є генералізація, яка передбачає використання слова з більш загальним значенням у мові перекладу. Цей прийом використовується у випадках, коли точного відповідника для терміну не існує або коли надто вузьке значення може ускладнити сприйняття тексту.

Original term	Translation	Transformation
attorney	юрист	генералізація
legal representative	представник	

Таблиця 2.2.1.3 - Переклад лексичних трансформацій у юридичних текстах

Джерело: складено автором на основі [6; 8; 32]

У перекладі юридичних текстів також досить часто застосовується описовий переклад. Цей прийом використовується тоді, коли термін мови оригіналу не має точного відповідника у мові перекладу. У такому випадку перекладач передає значення терміну за допомогою короткого опису або пояснення.

Подібні ситуації часто виникають під час перекладу термінів англо-американського права, які не мають прямого аналога у правових системах інших країн.

Original term	Translation	Transformation
common law	система прецедентного права	описовий переклад
plea bargaining	угода між обвинуваченим і прокурором	
tort law	право деліктів	

Таблиця 2.2.1.4 - Переклад лексичних трансформацій у юридичних текстах

Джерело: складено автором на основі [6; 22; 36]

Ще одним важливим прийомом є лексична заміна, яка полягає у використанні іншого слова або словосполучення, що більш точно відповідає нормам мови перекладу та юридичного стилю. Така трансформація може бути необхідною через відмінності у лексичній структурі мов або через особливості юридичного дискурсу.

Original phrase	Translation	Transformation
law enforcement authorities	правоохоронні органи	лексична заміна
breach of contract	порушення договору	лексична заміна
legal framework	правова база	

Таблиця 2.2.1.5 - Переклад лексичних трансформацій у юридичних текстах

Джерело: складено автором на основі [6; 22; 36]

Аналіз прикладів перекладу юридичних термінів дозволяє зробити висновок, що лексичні трансформації відіграють важливу роль у процесі перекладу правових текстів. Завдяки застосуванню таких прийомів, як калькування, конкретизація, генералізація, описовий переклад та лексична заміна, перекладач може передати зміст юридичного документа максимально точно і водночас адаптувати його до норм мови перекладу. Використання лексичних трансформацій сприяє досягненню адекватності перекладу та забезпечує правильне відтворення юридичних понять у міжмовній комунікації.

2.3. Граматичні трансформації у перекладі юридичних текстів

Під час перекладу юридичних текстів перекладачеві часто доводиться застосовувати різні граматичні трансформації. Це зумовлено тим, що граматичні системи мов можуть суттєво відрізнятися, а синтаксичні конструкції, характерні для мови оригіналу, не завжди можуть бути відтворені у мові перекладу без певних змін. Граматичні трансформації дозволяють адаптувати структуру речення до норм мови перекладу, зберігаючи при цьому точність юридичного змісту [23, с. 287].

Однією з найбільш поширених граматичних трансформацій є перебудова синтаксичної структури речення. Юридичні тексти, особливо англомовні, часто містять складні речення з великою кількістю підрядних частин, уточнень і умовних конструкцій. При перекладі таких речень інколи виникає необхідність змінити їхню структуру для того, щоб текст був зрозумілим і відповідав граматичним нормам мови перекладу. У деяких випадках складне речення може бути розділене на кілька простіших конструкцій, або ж окремі елементи можуть змінювати своє місце у реченні.

Ще однією важливою граматичною трансформацією є зміна частини мови. У перекладознавстві цей прийом часто називають транспозицією. Він полягає у заміні однієї граматичної категорії іншою, якщо це необхідно для правильного відтворення змісту. Наприклад, дієслівна конструкція в англійській мові може передаватися іменником або прикметником в українській мові. Така зміна

дозволяє адаптувати структуру висловлювання до граматичних норм мови перекладу, не змінюючи змісту правового положення.

У перекладі юридичних текстів також часто застосовується трансформація пасивних конструкцій. У правових документах англійської мови пасивний стан використовується дуже широко, оскільки він дозволяє підкреслити саму дію або юридичний факт, а не суб'єкта цієї дії. Проте в українській мові надмірне використання пасивних конструкцій може ускладнювати сприйняття тексту. Тому під час перекладу деякі пасивні форми можуть замінюватися активними конструкціями або безособовими формами, якщо це не змінює змісту правової норми.

Ще однією важливою граматичною особливістю юридичних текстів є використання модальних дієслів, які виражають правові обов'язки, дозволи або заборони. У перекладі таких конструкцій перекладач повинен правильно передати їхнє юридичне значення. Наприклад, англійське модальне дієслово *shall*, яке часто використовується у правових документах для вираження обов'язку, може перекладатися українською мовою за допомогою слів *повинен*, *зобов'язаний* або інших відповідних конструкцій залежно від контексту.

Окрім цього, у процесі перекладу може застосовуватися граматичне узгодження, яке полягає у зміні форми слів відповідно до граматичних норм мови перекладу. Це стосується, зокрема, категорій числа, роду або відмінка. Подібні зміни є необхідними для того, щоб перекладений текст відповідав правилам граматики та виглядав природно для носіїв мови перекладу.

Важливо зазначити, що використання граматичних трансформацій у юридичному перекладі повинно бути обґрунтованим і обережним. Основною вимогою до перекладу правових документів є точність передачі змісту та збереження юридичного значення кожного положення. Тому будь-які зміни граматичної структури повинні здійснюватися таким чином, щоб не порушити зміст правової норми та не викликати різночитань [9, с. 174].

Граматичні трансформації відіграють важливу роль у процесі перекладу юридичних текстів. До найпоширеніших із них належать перебудова синтаксичної структури речення, зміна частин мови, трансформація пасивних конструкцій, правильна передача модальних значень та граматичне узгодження. Використання цих прийомів дозволяє перекладачеві адаптувати структуру тексту до норм мови перекладу та водночас зберегти точність юридичного змісту.

2.3.1 Переклад пасивних конструкцій та модальних дієслів

Однією з характерних особливостей юридичних текстів є широке використання пасивних конструкцій та модальних дієслів. Ці граматичні засоби відіграють важливу роль у формуванні юридичного стилю, оскільки дозволяють точно передавати правові обов'язки, дозволи, заборони та інші нормативні положення. Саме тому переклад подібних конструкцій потребує особливої уваги з боку перекладача.

Пасивні конструкції досить часто використовуються у юридичних текстах англійської мови. Їх застосування пояснюється прагненням підкреслити сам юридичний факт або дію, а не особу, яка її виконує. Такий спосіб формулювання дозволяє зробити текст більш нейтральним і об'єктивним. У правових документах пасивні конструкції використовуються, наприклад, під час опису юридичних процедур, умов договору або правових вимог.

Проте під час перекладу юридичних текстів з англійської мови українською виникає необхідність адаптації таких конструкцій до граматичних норм мови перекладу. У деяких випадках пасивні конструкції можуть зберігатися у перекладі, якщо вони відповідають нормам української юридичної мови. В інших випадках перекладач може використовувати активні або безособові конструкції, щоб зробити текст більш зрозумілим і природним.

Розглянемо декілька прикладів перекладу пасивних конструкцій у юридичних текстах.

Original sentence	Translation	Comment
The contract shall be signed by both parties.	Договір повинен бути підписаний обома сторонами.	збереження пасивної конструкції
The agreement was approved by the court.	Угоду було затверджено судом.	безособова конструкція
The document must be submitted to the court.	Документ необхідно подати до суду.	трансформація пасиву
The decision was made by the judge.	Рішення було прийнято суддею.	пасивна конструкція

Таблиця 2.3.1.1 - Переклад пасивних конструкцій та модальних дієслів

Джерело: складено автором на основі [6; 29; 34]

Окрім пасивних конструкцій, важливу роль у юридичних текстах відіграють модальні дієслова, які використовуються для вираження правових обов'язків, дозволів або можливостей. У правових документах модальні дієслова мають чітко визначене значення, яке відрізняється від їхнього використання у повсякденному мовленні.

Найбільш поширеними модальними дієсловами у юридичних текстах англійської мови є *shall*, *must*, *may* та *should*. Кожне з них має власне функціональне значення у правовому контексті. Наприклад, *shall* зазвичай використовується для позначення юридичного обов'язку, *must* — для вираження обов'язкової вимоги, а *may* — для позначення дозволу або можливості виконання певної дії.

Під час перекладу юридичних текстів важливо правильно передати значення цих модальних форм, оскільки їх неправильна інтерпретація може змінити зміст правової норми.

Original sentence	Translation	Comment
The tenant shall pay the rent on time.	Орендар зобов'язаний своєчасно сплачувати орендну плату.	передача юридичного обов'язку
The parties may terminate the contract.	Сторони можуть розірвати договір.	дозвіл
The company must comply with the law.	Компанія повинна дотримуватися законодавства.	обов'язкова вимога
The applicant should submit the documents.	Заявник повинен подати документи.	рекомендаційна норма

Таблиця 2.3.1.2 - Переклад пасивних конструкцій та модальних дієслів

Джерело: складено автором на основі [6; 17; 22]

Особливість перекладу модальних дієслів полягає у тому, що їх значення визначається не лише лексичним змістом, але й правовим контекстом. Тому перекладач повинен уважно аналізувати функцію модального дієслова у конкретному реченні та обирати відповідну форму у мові перекладу.

Переклад пасивних конструкцій і модальних дієслів є важливою частиною процесу перекладу юридичних текстів. Правильне використання граматичних трансформацій дозволяє зберегти юридичний зміст тексту та забезпечити відповідність перекладеного документа нормам мови перекладу. Урахування цих особливостей сприяє створенню точного та адекватного перекладу правових документів.

2.4. Стилiстичнi особливостi перекладу юридичних текстiв

Переклад юридичних текстів передбачає не лише точне відтворення змісту правових положень, але й збереження стилістичних характеристик юридичного дискурсу. Юридичні документи належать до офіційно-ділового стилю, для якого

характерні формальність, точність і стандартизованість мовних засобів. Тому перекладач повинен не тільки правильно передати правові поняття, але й забезпечити відповідність перекладеного тексту нормам юридичного стилю мови перекладу [10, с. 67].

Однією з головних стилістичних вимог до перекладу юридичних текстів є збереження офіційного характеру викладу. У правових документах зазвичай використовуються нейтральні та формальні мовні засоби, які не містять емоційного забарвлення або суб'єктивних оцінок. Під час перекладу необхідно уникати розмовної лексики або стилістично невідповідних слів, оскільки це може порушити офіційний характер тексту.

Ще однією важливою особливістю є забезпечення точності формулювань. У юридичному перекладі навіть незначні зміни у формулюванні можуть призвести до зміни змісту правової норми. Саме тому перекладач повинен уважно добирати лексичні та граматичні засоби, щоб передати значення оригінального тексту максимально точно. Важливим принципом є використання усталених юридичних термінів та конструкцій, які прийняті у правовій мові перекладу.

Суттєвою стилістичною рисою юридичного перекладу є також збереження стандартизованих мовних конструкцій. У правових документах часто використовуються типові формулювання, які повторюються у багатьох текстах. Наприклад, у англійських юридичних документах поширені конструкції на зразок *in accordance with*, *subject to*, *pursuant to*. Під час перекладу подібних виразів необхідно використовувати відповідні стандартні формулювання мови перекладу, такі як *відповідно до*, *з урахуванням*, *згідно з*.

Ще однією важливою особливістю перекладу юридичних текстів є збереження логічної структури документа. Юридичні тексти зазвичай мають чітку організацію, яка включає статті, розділи, пункти та підпункти. Така структура сприяє систематизації правових норм та полегшує їхнє тлумачення. Під час перекладу необхідно зберігати цю структурну організацію, оскільки

вона має важливе значення для правильного розуміння правового документа [36, с. 134].

Крім того, перекладач повинен враховувати консервативність юридичного стилю. Багато мовних конструкцій, що використовуються у правових текстах, мають історичне походження і зберігаються протягом тривалого часу. Навіть якщо деякі з них не є характерними для повсякденного мовлення, вони залишаються важливими елементами юридичної мови. Тому перекладач повинен дотримуватися традиційних формулювань, які прийняті у юридичній практиці.

Особливу увагу у процесі перекладу слід приділяти збереженню нейтральності та об'єктивності викладу. Юридичні тексти не повинні містити суб'єктивних оцінок або авторських коментарів. Завдання перекладача полягає у точному відтворенні змісту оригіналу без додавання власних інтерпретацій або змін у стилістичному оформленні тексту.

Стилістичні особливості перекладу юридичних текстів полягають у необхідності збереження офіційно-ділового стилю, точності формулювань, використання стандартизованих мовних конструкцій, дотримання логічної структури документа та підтримання нейтральності викладу. Урахування цих вимог є важливою умовою створення якісного перекладу, який відповідає нормам правової комунікації та забезпечує правильне розуміння юридичного тексту.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі курсової роботи було розглянуто основні лексичні та граматичні особливості перекладу юридичних текстів, а також проаналізовано труднощі, що виникають у процесі перекладацької діяльності у сфері правової комунікації.

У ході дослідження було встановлено, що переклад юридичних текстів є складним і відповідальним видом перекладацької діяльності, оскільки правові

документи виконують регулятивну функцію та мають юридичну силу. Будь-які неточності у перекладі можуть призвести до неправильного тлумачення правових норм або змінити юридичні наслідки документа. Саме тому переклад юридичних текстів потребує не лише високого рівня мовної підготовки, але й знання правової термінології та особливостей правових систем різних країн.

У процесі аналізу було визначено, що однією з основних проблем перекладу юридичних текстів є використання спеціалізованої юридичної термінології, яка має чітко визначене значення у межах конкретної правової системи. Додаткові труднощі можуть виникати через відмінності між правовими системами різних держав, наявність архаїчної лексики та складну синтаксичну структуру правових документів. Крім того, значну роль у юридичних текстах відіграють модальні дієслова та стандартизовані мовні конструкції, які мають специфічне юридичне значення.

У дослідженні також було проаналізовано лексичні трансформації, що застосовуються під час перекладу юридичних текстів. До найбільш поширених із них належать калькування, конкретизація, генералізація, описовий переклад та лексична заміна. Використання цих прийомів дозволяє передати зміст юридичних термінів і понять мовою перекладу з урахуванням її лексичних особливостей та норм юридичного стилю.

Особливу увагу було приділено граматичним трансформаціям, які застосовуються для адаптації структури тексту до граматичних норм мови перекладу. До таких трансформацій належать перебудова синтаксичної структури речення, зміна частин мови, трансформація пасивних конструкцій та правильна передача модальних значень. Застосування цих прийомів дозволяє зберегти точність юридичного змісту та забезпечити відповідність перекладеного тексту нормам мови перекладу.

Крім того, у розділі було розглянуто стилістичні особливості перекладу юридичних текстів. Було встановлено, що перекладач повинен не лише передати зміст оригіналу, але й зберегти стилістичні характеристики

юридичного дискурсу. Це передбачає дотримання офіційно-ділового стилю, використання стандартизованих мовних конструкцій, збереження логічної структури документа та підтримання нейтральності викладу.

Отже, проведений аналіз показав, що переклад юридичних текстів вимагає комплексного підходу, який поєднує мовну компетенцію перекладача з розумінням правового контексту. Використання відповідних лексичних і граматичних трансформацій, а також дотримання стилістичних норм юридичного дискурсу є важливою умовою створення точного та адекватного перекладу правових документів.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі було досліджено лексико-граматичні та стилістичні особливості перекладу юридичних текстів. Проведений аналіз дозволив розглянути специфіку юридичної мови, її основні мовні характеристики та визначити особливості перекладацьких прийомів, які застосовуються під час перекладу правових документів.

У першому розділі роботи було проаналізовано теоретичні основи дослідження юридичних текстів. Зокрема, було визначено, що юридичний текст є особливим видом професійного тексту, який функціонує у сфері правової комунікації та використовується для формулювання і фіксації правових норм. Основною метою юридичного тексту є точна та однозначна передача правової інформації, що зумовлює специфіку його мовної організації.

У ході дослідження було встановлено, що юридичні тексти характеризуються рядом особливих лексичних, граматичних і стилістичних ознак. Серед лексичних особливостей важливу роль відіграє використання спеціалізованої юридичної термінології, стійких словосполучень, архаїчної лексики та латинських юридичних виразів. Такі мовні засоби забезпечують точність формулювань і сприяють однозначному тлумаченню правових норм.

Граматичні особливості юридичних текстів проявляються у використанні складних синтаксичних конструкцій, пасивних форм, номіналізації та модальних дієслів. Подібні граматичні засоби дозволяють формулювати правові положення максимально чітко та формалізовано. Важливу роль у структурі юридичних текстів відіграє також логічна організація документа, яка включає поділ на розділи, статті та пункти.

У другому розділі роботи було проаналізовано основні труднощі перекладу юридичних текстів та розглянуто лексичні й граматичні трансформації, які застосовуються у процесі перекладу. Було встановлено, що переклад юридичних текстів є складним процесом, оскільки перекладач повинен

враховувати не лише мовні особливості тексту, але й специфіку правових систем різних країн.

У ході дослідження було визначено, що однією з головних проблем юридичного перекладу є правильна передача юридичної термінології. Оскільки правові поняття можуть суттєво відрізнятися у різних правових системах, перекладач повинен уважно аналізувати контекст і обирати найбільш точні відповідники у мові перекладу.

Аналіз перекладацьких прийомів показав, що під час перекладу юридичних текстів часто застосовуються різні лексичні трансформації, зокрема калькування, конкретизація, генералізація, описовий переклад і лексична заміна. Ці прийоми дозволяють адаптувати юридичну термінологію до норм мови перекладу та забезпечити точну передачу змісту правових положень.

Крім того, у роботі було розглянуто граматичні трансформації, які використовуються для адаптації структури тексту до граматичних норм мови перекладу. До них належать перебудова синтаксичної структури речення, зміна частин мови, трансформація пасивних конструкцій та правильна передача модальних значень. Особливу увагу було приділено перекладу пасивних конструкцій і модальних дієслів, які відіграють важливу роль у формулюванні юридичних норм.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що переклад юридичних текстів вимагає високого рівня мовної та професійної компетенції перекладача. Для забезпечення адекватності перекладу необхідно враховувати лексичні, граматичні та стилістичні особливості юридичного дискурсу, а також специфіку правових систем. Використання відповідних перекладацьких трансформацій дозволяє передати зміст правового документа максимально точно і забезпечити його відповідність нормам мови перекладу.

Отже, дослідження підтвердило, що переклад юридичних текстів є складним багаторівневим процесом, який поєднує мовний аналіз, знання

правової термінології та розуміння правового контексту. Правильне застосування перекладацьких стратегій і трансформацій є необхідною умовою створення точного та якісного перекладу юридичних документів.

РЕЗЮМЕ

У цій курсовій роботі досліджено лексико-граматичні та стилістичні особливості перекладу юридичних текстів. Основну увагу приділено аналізу специфіки юридичної мови та особливостей передачі правової термінології під час перекладу з англійської мови українською. Розглянуто основні характеристики юридичного дискурсу, зокрема використання спеціалізованої термінології, складних синтаксичних конструкцій, пасивних форм та модальних дієслів.

Матеріалом дослідження стали приклади юридичних текстів і правових формулювань, що використовуються у договорах, правових документах та нормативно-правових актах. У роботі застосовано методи лінгвістичного аналізу, порівняльного аналізу та перекладознавчого дослідження. Особливу увагу приділено аналізу перекладацьких трансформацій, які використовуються для передачі юридичних термінів і граматичних конструкцій у мові перекладу.

У результаті дослідження встановлено, що переклад юридичних текстів потребує високого рівня мовної та професійної компетенції перекладача, а також знання правової термінології та особливостей різних правових систем. Визначено, що використання лексичних і граматичних трансформацій дозволяє забезпечити точність перекладу та зберегти стилістичні особливості юридичного дискурсу.

Ключові слова: юридичний текст, юридичний переклад, юридична термінологія, лексичні трансформації, граматичні трансформації, юридичний дискурс, правова мова.

ABSTRACT

This course paper examines the lexical, grammatical and stylistic features of translating legal texts. The study focuses on the specific characteristics of legal language and the peculiarities of rendering legal terminology when translating from English into Ukrainian. Particular attention is given to the analysis of legal discourse, including the use of specialized terminology, complex syntactic constructions, passive structures, and modal verbs.

The research material includes examples of legal texts and legal formulations commonly found in contracts, legal documents, and legislative acts. The study applies methods of linguistic analysis, comparative analysis, and translation studies. Special attention is paid to translation transformations used to convey legal terms and grammatical constructions in the target language.

The results of the study show that translating legal texts requires a high level of linguistic competence as well as knowledge of legal terminology and the peculiarities of different legal systems. It is concluded that the use of lexical and grammatical transformations plays an important role in ensuring the accuracy of translation and preserving the stylistic characteristics of legal discourse.

Keywords: *legal text, legal translation, legal terminology, lexical transformations, grammatical transformations, legal discourse, legal language.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. (2004). Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 344 с.
2. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики. Київ : Академія, 2011. 304 с.
3. Баранник Д. Х. Мова права і юридична термінологія. Київ : Наукова думка, 2005. 240 с.
4. Білодід І. К. Сучасна українська літературна мова. Київ : Наукова думка, 2013. 400 с.
5. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
6. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2003. 608 с.
7. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ : Фірма «ІНКІОС», 2002. 320 с.
8. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
9. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ : Академія, 2010. 464 с.
10. Мацюк З. О., Станкевич Н. І. Українська мова професійного спілкування. Київ : Каравела, 2012. 352 с.
11. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. Київ : Либідь, 2000. 248 с.
12. Скопенко О. І., Цимбалюк Т. В. Українсько-англійський юридичний словник. Київ : Логос, 2006. 640 с.
13. Шевчук С. В. Ділове мовлення для державних службовців. Київ : Арій, 2010. 312 с.

14. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ : Алерта, 2011. 696 с.
15. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016.
16. Українська національна комісія з питань правничої термінології. Юридична термінологія: принципи формування та перекладу. Київ : НАН України, 2014.
18. Alcaraz E., Hughes B. Legal Translation Explained. Manchester : St. Jerome Publishing, 2002. 180 p.
19. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London : Routledge, 2018. 384 p.
20. Bassnett S. Translation Studies. London : Routledge, 2014. 192 p.
21. Bhatia V. K. Analyzing Genre: Language Use in Professional Settings. London : Longman, 1993. 246 p.
22. Biel Ł. Lost in the Eurofog: The Textual Fit of Translated Law. Frankfurt am Main : Peter Lang, 2014. 350 p.
23. Cao D. Translating Law. Clevedon : Multilingual Matters, 2007. 192 p.
24. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 512 p.
25. Garner B. Legal Writing in Plain English. Chicago : University of Chicago Press, 2013. 256 p.
26. Garner B. Garner's Dictionary of Legal Usage. Oxford : Oxford University Press, 2011. 1016 p.
27. Garzone G. Legal Translation and Functionalist Approaches. Milano : Giuffrè Editore, 2000. 220 p.

28. Gotti M. Investigating Specialized Discourse. Bern : Peter Lang, 2008. 368 p.
29. Gotti M. Specialized Discourse: Linguistic Features and Changing Conventions. Bern : Peter Lang, 2003. 351 p.
30. Hatim B., Mason I. Discourse and the Translator. London : Routledge, 1997. 258 p.
31. House J. Translation Quality Assessment. London : Routledge, 2015. 296 p.
32. Mattila H. E. S. Comparative Legal Linguistics. Aldershot : Ashgate Publishing, 2006. 420 p.
33. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. London : Routledge, 2016. 376 p.
34. Newmark P. A Textbook of Translation. London : Prentice Hall, 1988. 292 p.
35. Nord C. Text Analysis in Translation. Amsterdam : Rodopi, 2005. 274 p.
36. Sandrini P. Translation and Legal Terminology. Innsbruck : University of Innsbruck Press, 1999. 230 p.
37. Šarčević S. New Approach to Legal Translation. The Hague : Kluwer Law International, 1997. 308 p.
38. Tiersma P. Legal Language. Chicago : University of Chicago Press, 1999. 368 p.
39. Vinay J.-P., Darbelnet J. Comparative Stylistics of French and English. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company, 1995. 358 p.
40. Black H. C. Black's Law Dictionary. St. Paul : Thomson Reuters, 2019. 1800 p.

41. Oxford Dictionary of Law / ed. J. Law. Oxford : Oxford University Press, 2018. 720 p.
42. Merriam-Webster's Dictionary of Law. Springfield : Merriam-Webster, 2016. 640 p.
43. European Commission. English Style Guide. URL: <https://commission.europa.eu> (дата звернення: 15.03.2026).
44. European Union. Joint Practical Guide for drafting EU legislation. URL: <https://eur-lex.europa.eu> (дата звернення: 15.03.2026).
45. International Federation of Translators. Guidelines for Legal Translation. URL: <https://www.fit-ift.org> (дата звернення: 15.03.2026).
46. United Nations. Manual for Translators of Legal Documents. URL: <https://www.un.org> (дата звернення: 15.03.2026).
47. Cambridge Dictionary. Legal terminology. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 15.03.2026).
48. Oxford Learner's Dictionaries. Legal vocabulary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (дата звернення: 15.03.2026).
49. European Commission Translation Resources. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 15.03.2026).
50. IATE – Interactive Terminology for Europe. URL: <https://iate.europa.eu> (дата звернення: 15.03.2026).

ДОДАТКИ

Додаток А

Приклади перекладу юридичних термінів

Англійський термін	Український переклад	Коментар
Agreement	Угода	Загальний термін для позначення домовленості сторін
Contract	Договір	Юридично обов'язковий документ
Liability	Юридична відповідальність	Вказує на обов'язок нести правові наслідки
Plaintiff	Позивач	Особа, яка подає позов до суду
Defendant	Відповідач	Особа, проти якої подано позов
Legislation	Законодавство	Сукупність нормативно-правових актів
Clause	Пункт договору	Частина юридичного документа
Obligation	Зобов'язання	Юридичний обов'язок виконати певну дію
Termination	Розірвання договору	Припинення дії договору
Jurisdiction	Юрисдикція	Повноваження суду розглядати справу

Додаток Б

Приклади перекладу речень юридичного характеру

Оригінальний текст	Переклад
---------------------------	-----------------

The parties shall comply with the terms of the agreement.	Сторони повинні дотримуватися умов договору.
The contract may be terminated by either party.	Договір може бути розірваний будь-якою зі сторін.
The document must be signed by both parties.	Документ має бути підписаний обома сторонами.
The tenant shall pay the rent on time.	Орендар зобов'язаний своєчасно сплачувати орендну плату.
The agreement was approved by the court.	Угоду було затверджено судом.
The applicant must submit all required documents.	Заявник повинен подати всі необхідні документи.
The company shall comply with applicable laws.	Компанія зобов'язана дотримуватися чинного законодавства.
The court decision was made in accordance with the law.	Рішення суду було прийнято відповідно до закону.

Додаток В

Приклади використання модальних дієслів у юридичних текстах

Модальне дієслово	Функція у юридичному тексті	Приклад
Shall	Юридичний обов'язок	The tenant shall pay the rent.
Must	Обов'язкова вимога	The company must comply with the law.
May	Дозвіл	The parties may terminate the agreement.
Should	Рекомендація	The applicant should submit documents.